

Příběh paní Machálové, rozené Holomkové, které se v rodině i v okruhu známých říkalo „Elina“, začal ve Svatobořicích, kde se narodila v listopadu 1926 jako druhorozené dítě rodičům Rosíně a Antonínovi Holomkovým. Antonín Holomek si později našel zaměstnání v nedalekých Nesovicích, kam se rodina postupně odstěhovala, a kde se sourozencům narodil ještě jeden bratr. Všichni zůstávali v blízkém kontaktu se svými příbuznými ve Svatobořicích, zejména nejstarší Miroslav „Mirek“ Holomek (1925-1989), který studoval v Kyjově gymnázium.

Od roku 1940 museli Mirek i Elina nastoupit jako tzv. totálně nasazení na povinnou práci, a nemohli tak pokračovat ve studiu. Elina tedy ve svých 14 letech dojížděla denně z Nesovic do Slavkova do továrny Cutisin.

Rok 1943 přinesl v celém Protektorátu Čechy-Morava vyvrcholení rasového pronásledování Romů v českých zemích. Rodina Antonína Holomka, řádně domovsky příslušná do Nesovic, měla v tíživé situaci určité štěstí, když se jich zastal jejich starosta Josef Kilián a vyjednal jim vynětí z transportu. Jejich svatobořičtí příbuzní byli v té době již nuceně transportováni do koncentračního tábora Osvětim. Nesovičtí Holomkové, nad nimiž obecní zastupitelstvo drželo ochrannou ruku v obci až do konce války, se tak stali útrpnými svědky odsunu své původní komunity z jejich domovů – ovšem nebyli svědky pasivními: alespoň těm několika svým příbuzným ze Svatobořic, kterým se podařilo při odvozech do transportu uprchnout, poskytovali během války pomoc. Zejména zachránili a bezpečné útočiště dali čtyřleté Růžence Holomkové (dceři bratra Rosíny Holomkové), tedy sestřenicí paní Eliny, kterou tajně odvezli ve zmatku vypravování transportu ze Svatobořic, a která zázrakem evidenci policie unikla. Ze všech 33 příbuzných tehdy odvečených do koncentračního tábora nepřežil útrapy koncentračního tábora žádný.

Po válce se devatenáctiletá Elina provdala za Jana Machálka, se kterým strávili dlouhý život a měli spolu 4 děti. Od roku 1962 žila rodina Machálových trvale v Brně, kde měla paní Machálová zaměstnání jako prodavačka. V moravské kulturní metropoli se i brzy projevil i výrazný pěvecký talent paní Machálové, kterým se vyznačovala už od dětství, a jako žádaná zpěvačka vystupovala pak po celá desetiletí, nejen v Brně. Nahrávky písní, z nichž podstatnou část tvořily původní staré romské písně jejích předků, si lze dodnes poslechnout na několika hudebních nosičích (romští muzikanti nahrávali s touto zpěvačkou na LP Romský folklor, 1990; CD Cikánský pláč, 1992; jinak ji lze slyšet také v doprovodu cimbálové muziky Jury Petrů - Na kyjovských lukách, 2000 a Konec u Kyjova, 2002). Pěvecký projev vynikl zejména v doprovodu primáše Eugena „Janko“ Horvátha (1940 - 2014), i jeho syna primáše Milana Horvátha. Elina Machálová si po válce přirozeně osvojila smutné vězeňské písně, kterými přežili vězni, kteří se vrátili z koncentračních táborů, vzpomínali na prožité utrpení. Interpretací těchto písní přispívala k pietě za své zavražděné příbuzné, a za všechny genocidou stížené Romy. I ve svém pokročilém věku paní Elina dlouhodobě spolupracovala s Muzeem romské kultury v Brně, zejména obětavě působila na výchovu dětí na lektorských pořadech o holocaustu Romů. V roce 1998 zpracovala své paměti do knihy „Elina. Sága rodu Holomků“. Ještě řadu let po vydání knihy pokračovala jak v připomínání historie svého rodu, jak slovem, tak i písní.

Zpracováno podle: Emílie Machálková: Sága rodu Holomků, ed. Jana Horváthová, Brno, 2004

